

BADANIA PORÓWNAWCZE WEŁNY TRYKÓW CZARNOGŁÓWKI KRAJOWEJ I NIEMIECKIEJ CZARNOGŁÓWEJ OWCY MIĘSNEJ Z IMPORTU

Wiesław Szczepański, Bogusława Glogowska

Instytut Hodowli i Technologii Produkcji Zwierzęcej AR-T w Olsztynie

Czarnogłówka użytkowana jest w Polsce w kierunku wełnisto-mięsnym [1, 3]. Potrzeby rynku z ostatnich lat wskazują, że dalszy rozwój owczarstwa krajowego wymaga poprawienia mięsnej użytkowości owiec i odpowiedniego powiązania jej z użytkowością wełnistą. Celem niniejszej pracy było określenie ilości i ocenienie jakości wełny tryków czarnogłówki krajowej oraz porównanie wyników z ilością i jakością wełny importowanych tryków niemieckich w celu ustalenia ich pełnej przydatności.

MATERIAŁ I METODY

Badano wełnę od 18-miesięcznych tryków hodowlanych czarnogłówki krajowej (grupa I, $n = 15$) i niemieckiej czarnogłówki mięsnej importowanej z RFN (grupa II, $n = 15$). Grubość wełny określono na lanametrze, zachowując procentowy udział pomiarów włókien z 5 partii tułowia. Jednocześnie notowano występowanie włosów bezrdzeniowych, przejściowych i rdzeniowych. Pomiarы wysadności i obrostu mierzono na owcach z dokładnością do 0,5 cm. Wyniki tych pomiarów przeliczono u wszystkich tryków na odrost sześciomiesięczny. Procentową zawartość czystego włókna (rendement) oznaczono metodą Kronachera w próbkach jednostkowych (3 g wełny potnej po 1 g z łopatki, boku i kulki). Wydajność strzyżną (I + II strzyże jagnięce) wynotowano z dokumentów i przeliczono na wydajność 10-miesięczną ze względu na różne terminy strzyży w poszczególnych gospodarstwach. Na podstawie całorocznego odrostu wełny po strzyży 3- i 4-letnich tryków analizowano roczną wydajność strzyżną w wieku dojrzałym.

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Jak wynika z tabeli, różnica w średniej grubości wełny między grupami wynosiła $1,26 \mu\text{m}$ i była nieistotna. Wełna była jednolita, ale gruba, w obu grupach. Według skali Jełowickiego [1] mieściła się w sortymencie D (z wahaniami w grupie I od sortymentu CD do E, a w grupie II od C do DE), zaś według PN-67/P-80050 wełna ta była prawie 2 sortymenty grubsza. W innych badaniach [4, 5] wełna czarnogłównicy krajowej była podobnie gruba, a nawet nieco grubsza. Według badań Krügera [2] średnia grubość wełny tryków niemieckiej czarnogłównicy owcy mięsnej po 5 ojcach wahała się od $32,0$ do $35,0 \mu\text{m}$. W Polsce w ocenie bonitacyjnej przy licencji wełna zaliczana jest zwykle do sortymentu cieńszego niż wynika to z określenia na lanametrze. Bonitacyjnie sortyment wełny badanych tryków określono od BC (grupa I — $14,2$, grupa II — $28,6\%$), C (grupa I — $57,2$, II — $50,0\%$) do CD (grupa I — $28,6$, II — $21,4\%$).

Tabela

Charakterystyka wełny badanych tryków

Wskaźnik oceny	Grupa	$\bar{x}$	Rozstęp		s	v	$\bar{x}_1 - \bar{x}_2$
			min.	maks.			
Grubość (μm)	I	38,48	34,90	48,06	3,14	8,15	1,26
	II	37,22	31,82	43,64	3,47	9,31	
Średnia wysadność (cm)	I	6,12	5,0	7,5	0,46	7,51	0,44*
	II	5,68	4,3	8,0	0,65	11,44	
Średni obrost (cm)	I	5,47	2,9	7,1	0,43	7,86	0,40
	II	5,07	2,6	7,4	0,69	13,71	
Wysadność na boku (cm)	I	5,99	5,0	7,0	0,52	8,58	0,39
	II	5,60	4,4	6,8	0,77	13,77	
Wysadność na bieżuchach (cm)	I	3,31	2,9	4,2	0,39	11,87	0,04
	II	3,27	2,4	4,2	0,42	12,87	
Rendement (%)	I	57,0	52,86	62,83	3,16	5,51	5,0*
	II	62,0	49,22	73,60	7,66	12,31	
Wydajności strzyżne (kg):							
I+II jagnięca	I	3,92	2,9	6,2	0,88	22,45	1,32**
	II	5,24	4,3	7,6	0,92	17,56	
w wieku 3 lat	I	6,11	5,0	7,3	0,79	12,93	0,52*
(odrost 12-miesięczny)	II	5,59	4,7	6,3	0,44	7,87	
w wieku 4 lat	I	6,39	5,3	8,3	0,86	13,46	0,40
(odrost 12-miesięczny)	II	5,99	4,5	7,4	0,74	12,35	

Laboratoryjnie ustalono występowanie u poszczególnych tryków włosów bezrdzeniowych (w grupie I $80,61-100\%$, w grupie II $84,55-100\%$), włosów przejściowych (w grupie I $0-12,12\%$, w grupie II $0-14,54\%$) i

włosów rdzeniowych (w grupie I 0-7,27⁰/₀, w grupie II 0-3,03⁰/₀). Na 15 badanych tryków w grupie I jedynie u 2 (13,3⁰/₀) występowały włosy przejściowe, a u jednego także rdzeniowe. W grupie II włosy przejściowe wystąpiły aż u 7 tryków (46,7⁰/₀ badanych), natomiast włosy rdzeniowe wystąpiły u 4 tryków (26,6⁰/₀ badanych).

Półroczna wysadność wełny była większa w grupie I zaledwie o 0,44 cm, jednak różnica ta była istotna. W średnim obroście (z 5 punktów na każdej owcy: grzbiet, 1/4, bok, 3/4 i brzuch), wysadności na boku i brzuchu różnice były nieistotne. W grupie I wysadność była największa na kulce, natomiast w grupie II na nasadzie ogona. Wysadność w grupie II była niższa we wszystkich punktach, a na łopatce i kulce stwierdzono różnice istotne. Wyniki obrostu były również wyższe w grupie I, a w punktach na środku grzbietu i w 1/4 boku od góry, różnice 0,60 cm były istotne.

Rendement wełny badanych tryków było wyższe od wymaganego we wzorcu dla czarnogłówki (45-55⁰/₀) i niemieckiej czarnogłowej owcy mięsnej (wg Altenkirch, 48-54⁰/₀). W innych badaniach krajowych [4] wydajność wełny czystej wynosiła 54,17⁰/₀ (od 43,64 do 64,14⁰/₀), zaś w badaniach przeprowadzonych na trykach przez autorów niemieckich — nawet 65,0⁰/₀. Rendement tryków z importu (grupa II — 62,0⁰/₀) było istotnie (o 5⁰/₀) wyższe niż redement czarnogłówki krajowej. Lepsze wyrównanie (v 5,51⁰/₀) było jednak w grupie I.

Wydajność wełny potnej z pierwszych strzyż jagnięcych była istotnie wyższa o 1,32 kg w grupie II, cecha ta wykazała dużą zmienność osobniczą w grupie I (v = 26,33). Interpretację wyników wydajności strzyżnej utrudnia brak analiz gęstości wełny. Z podawanych znanych korelacji na wydajność strzyżną w decydującym stopniu, oprócz gęstości, wpływa grubość i wysadność wełny, które były korzystniejsze w grupie I. Być może, że wpływ na tę wydajność miał gorszy odchów jagniąt krajowych. Analiza wydajności strzyżnej u tryków dorosłych wykazała z kolei nieznacznie wyższe (o 0,52 kg) wyniki w grupie I w wieku 3 lat (różnica istotna) i w wieku 4 lat (o 0,40 kg). Stwierdzono w obu grupach duże zróżnicowanie wydajności strzyżnej poszczególnych tryków.

WNIOSKI

1. Importowane tryki niemieckiej czarnogłowej owcy mięsnej mają większą wydajność strzyżną w wieku 10 miesięcy, a także wyższe rendement, natomiast tryki czarnogłówki krajowej większą wysadność oraz wydajność strzyżną w wieku dorosłym.

2. Mimo nieznacznie grubszej wełny, u czarnogłówki krajowej wyraźnie rzadziej występują włosy przejściowe i rdzeniowe.

LITERATURA

1. Jełowiecki S.: Owczarstwo wielkostadne. PWRiL, Warszawa 1960.
2. Krüger L.: Wollfeinheitsuntersuchungen an Jährlingen und Mutterschafen der Rasse „Deutsches schwarzköpfiges Fleischaf“. Giessen 1960.
3. Krzyżaniak H.: Badania nad pokrojem i wełną czarnogłowych owiec mięsnych (typu hampshire) owczarni zarodowej w Komorowie na Dolnym Śląsku, ze szczególnym uwzględnieniem warunków hodowlanych. PAU, Pr. Wyd. Rol. Leś., 47, Kraków 1949.
4. Miercik L.: Badania nad składem wełny potnej owiec ras krajowych. Zesz. Nauk. WSR Olsztyn, 26, 748, 1970.
5. Szczepański W.: Wstępne badania nad jakością wełny czarnogłówek w woj. olsztyńskim. Zesz. Nauk. WSR Olsztyn, 137, 1962.

В. Щепаньски, Б. Глоговска

СРАВНИТЕЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ШЕРСТИ БАРАНОВ ПОЛЬСКОЙ
ЧЕРНОГОЛОВОЙ ПОРОДЫ И ИМПОРТИРОВАННЫХ БАРАНОВ
ГЕРМАНСКОЙ (ФРГ) ЧЕРНОГОЛОВОЙ ПОРОДЫ МЯСНОГО
ТИПА

Резюме

На баранах 18-месячного возраста польской черноголовой породы (группа I, $n = 15$) и импортных баранах германской (ФРГ) черноголовой породы мясного типа (группа II, $n = 15$) исследовали качество шерсти. Средняя толщина шерсти была сходной в группах (группа I — 38,48 μm , группа II — 37,22 μm). Наличие безостевых волокон установлено в группе I у 2 баранов, а в группе II — у 7 баранов (46,70% всего поголовья), остевых волос в группе I — у 1 барана, а в группе II — 4 баранов (26,60% поголовья). Полугодовая длина штапеля составляла в группе I — 6,12 см, в группе II — 5,68 см, в среднем соответственно 5,47 и 5,07 см. Импортные германские бараны характеризовались высшими настригом шерсти в 10-месячном возрасте, а также высшим рандеманом — на 5%, бараны же польской черноголовой породы — высший длиной штапеля и высшим настригом шерсти во взрослом возрасте.

W. Szczepański, B. Glogowska

COMPARATIVE INVESTIGATIONS OF WOOL OF POLISH BLACKHEAD RAMS
AND OF THE IMPORTED MUTTON-TYPE GERMAN BLACKHEAD RAMS

Summary

On rams aging 15 months wool of the Polish blackhead (group I, $n = 15$) and of the German (FRG) mutton-type blackhead breed (group II, $n = 15$) was examined. Mean wool thickness was similar in groups (group I — 38.48 μm , group II — 37.22 μm). The content of medulla-free hairs varied in particular rams within

---

81-100%. Transitory hairs were found in the group I in 2 rams, in the group II in 7 rams (46.7% of the whole stock), medullated fibre in the group I was found in 1 ram, in the group II in 4 rams (26.60% of the stock). The half-year staple length of fleece was in particular groups as follows: in the group I — 6.12 cm, in the group II — 5.68 cm, average 5.47 and 5.07 cm, respectively. Imported Germans rams distinguished themselves with a higher fleece weight at the age of 10 months and with a higher rendement — by 5%, where as rams of the Polish blackhead breed — with higher staple length and with higher fleece weight in the adult age.